

# Les rondalles dels Grimm en català: cap a l'establiment d'un corpus

*Carme Oriol Carazo*  
Universitat Rovira i Virgili  
carme.oriol@urv.cat

## RESUM

*L'objectiu del present treball és estudiar com s'ha anat conformant el corpus de rondalles dels Grimm en llengua catalana des de les primeres publicacions aparegudes en revistes del segle XIX fins a les edicions antològiques actuals. Tenint en compte que no disposem de cap edició completa en català dels Kinder- und Hausmärchen, l'estudi es proposa donar a conèixer el corpus de rondalles traduït al català en diverses edicions antològiques, descriure les característiques dels reculls, analitzar i quantificar el corpus resultant i assenyalar les correspondències entre les rondalles catalanes i les originals alemanyes.*

## PARAULES CLAU

*Grimm, rondalla, folklore, català, literatura*

## SUMMARY

*The aim of the present paper is to study how the corpus of Grimm brothers' tales in Catalan has been built up from the first publications that appeared in 19th-century journals to the modern-day anthologies. Taking into account that there is not a complete edition of the Kinder- und Hausmärchen in Catalan, the paper aims to make people aware of the corpus of tales translated into Catalan in the various anthologies, describe the features of the collections, analyse and qualify the resulting corpus, and make comparisons between the Catalan tales and the German originals.*

## KEYWORDS

*Grimm, tale, folklore, Catalan, literature*

## 1. Introducció <sup>1</sup>

Tal com ha fet notar Josep M. Pujol (1994: 66-67), la primera notícia publicada sobre la introducció de les rondalles dels germans Grimm a Catalunya, i també a Espanya, podem datar-la l'any 1853 i la devem a Manuel Milà i Fontanals. En el darrer capítol del llibre *Observaciones sobre la poesía popular con muestras de romances catalanes inéditos*, dedicat a les rondalles, Milà i Fontanals fa esment de la col·lecció «alemanya i molt recent dels germans Grimm» (Milà 1853: 176). Per la seva part, Jaume Guiscafrè (2008: 33, 97) ha aportat més dades sobre el tema i ha donat indicis prou argumentats que, a principi dels anys cinquanta del segle XIX, el mallorquí Marià Aguiló havia conegut les rondalles dels germans Grimm a través de la traducció antològica francesa *Contes de la famille* publicada en dos volums els anys 1846 i 1848,<sup>2</sup> tot i que la traducció francesa que més va contribuir a fer conèixer l'obra dels Grimm va ser, segons informa Pujol (2004: 68), els *Contes choisis des frères Grimm* publicats el 1855,<sup>3</sup> que van ser citats per Maspons i Labrós. Sembla, per tant, que el coneixement de les rondalles dels Grimm a Catalunya va arribar-nos per via de les traduccions que se n'havien fet al francès.

En tot cas, les primeres traduccions al castellà de què tenim notícia són les deu rondalles publicades a la revista *Semanario Popular* l'any 1862 i el llibre antològic *Cuentos escogidos de los hermanos Grimm* (sense data, però publicat el 1879),<sup>4</sup> que conté 47 rondalles precedides per una presentació «Al lector» a cura de José S. Viedma. En aquesta presentació, l'autor reivindica uns contes que, en la seva opinió, han estat «mal compresos» i «han passat desapercebuts», amb les paraules següents: «Algunos años de paciencia y constancia, unidos al cariño que desde un principio profesé a estos Cuentos, me han permitido comprender todo su mérito y el lugar que de derecho les pertenece, así en la biblioteca del sabio como en el albergue del humilde artesano» (Viedma [1879]: VI). Aquest desconeixement dels contes dels germans Grimm a Espanya ja havia estat posat de manifest anteriorment per Antonio de Trueba, quan el 1866, en el pròleg

1. Aquest article forma part de la investigació del grup de recerca Identitat Nacional i de Gènere a la Literatura Catalana de la Universitat Rovira i Virgili, i del Grup de Recerca Identitats en la Literatura Catalana (GRILC), reconegut i finançat per la Generalitat de Catalunya (2009 SGR 644). Així mateix, s'emmarca en una línia de recerca sobre literatura popular catalana que ha rebut finançament del Ministeri de Ciència i Innovació a través del projecte d'I+D: FFI 2009-08202/FILO.

2. *Contes de la famille*, par les frères Grimm, traduits de l'allemand par N. Martin et Pitre-Chevalier. Paris: J. Renouard et Cie., 1846-1848. El primer volum de l'obra va anar a càrrec de Martin i de Pitre-Chevalier [Pierre-Michel-François Chevalier], mentre que en el segon volum només hi consta, com a traductor, Martin (Guiscafrè 2008: 33, Pujol 2004: 67, Pujol 2010: 13).

3. *Contes choisis des frères Grimm*, traduits par Frédéric Baudry et illustrés par Bertall. Paris: Hachette & Cie. 1855.

4. *Cuentos escogidos de los hermanos Grimm*, traducidos del alemán por D. José S. Viedma. Madrid: Imprenta de Gaspar y Roig [1879].

al llibre *Cuentos de varios colores*, diu que la col·lecció dels Grimm «apenas llegó a conocerse en España hasta que hace muy pocos años se tradujo parte de ella al francés y se publicó en París» (Trueba 1866: vi). El comentari de Trueba fa pensar, per tant, que tant a Espanya com a Catalunya el coneixement de les rondalles dels Grimm havia arribat, a l'inici, a través de les traduccions franceses que s'havien publicat a França.

## 2. Objectius i abast del present treball

Prenent com a punt de partida les dades precedents sobre la recepció de l'obra rondallística dels germans Grimm entre nosaltres, l'objectiu del present estudi és estudiar com s'ha anat constituint el corpus de rondalles dels Grimm en català des de les primeres traduccions aparegudes en revistes del segle XIX fins a les edicions antològiques actuals.

Després de donar notícia de les rondalles dels Grimm localitzades fins ara en les publicacions periòdiques dels segles XIX i XX,<sup>5</sup> l'estudi se centrarà d'una manera especial en la descripció i l'anàlisi de set edicions antològiques publicades a Catalunya que contenen rondalles dels Grimm traduïdes al català. Així, partint de la primera edició realitzada per l'escriptor Carles Riba a principis del segle XX, s'analitzaran les edicions antològiques que es van publicar en els anys posteriors fins arribar a les més actuals. Tenint en compte que no disposem de cap traducció completa de les rondalles dels Grimm, amb aquest article també es pretén aportar dades quantitatives sobre les rondalles que han estat traduïdes al català en el conjunt d'aquestes edicions antològiques.

Per delimitar el corpus objecte d'estudi, s'han utilitzat les edicions que contenen traduccions realitzades a partir de l'original alemany i que contenen informació adreçada al lector com pròlegs, estudis introductoris a l'obra dels Grimm, bibliografia, índexs alfabètics o altres dades que donin a aquestes edicions un caràcter de llibres de divulgació científica. No s'han estudiat, per tant, les adaptacions (molt sovint edicions d'una sola rondalla) que formen part de l'abundant literatura infantil produïda sobretot a partir de la segona meitat del segle XX i que generalment no proporcionen dades sobre la font a partir de la qual s'han realitzat les adaptacions.

El present estudi també inclou un apartat sobre la col·lecció Contes d'Ahir i d'Avui, dirigida pel folklorista Valeri Serra i Boldú, que va dedi-

---

5. Per al processament de les dades obtingudes en el buidat de revistes realitzat fins ara, s'ha fet servir la base de dades en línia Bibliofolk: Repertori Biobibliogràfic de la Literatura Popular Catalana <<http://bibliofolk.arxiudedefolklore.cat/>>, que recull la informació bibliogràfica i de contingut de les publicacions impreses referides a la literatura oral popular i al folklore en el període 1778-1959. La base de dades és un dels resultats de la recerca realitzada en el marc dels projectes interuniversitaris Repertori biobibliogràfic de la literatura popular catalana (1778-1893) (ref. HUM2006-13121/FILO) i La literatura popular catalana (1894-1959): protagonistes, actituds, realitzacions (ref. FFI2009-08202/FILO).

car els primers volums de la col·lecció a divulgar rondalles dels Grimm. Malgrat que aquestes rondalles són adaptacions i no traduccions fidels a l'original alemany, s'ha considerat important incloure-les, excepcionalment, en el present treball pel fet de constituir una petita antologia, la segona que es va publicar després de l'edició antològica de Carles Riba (1919, 1921). A més, la col·lecció va ser tinguda en compte per altres traductors posteriors, que van utilitzar, per exemple, alguns dels títols donats per Serra Boldú que s'aparten clarament de l'original alemany.

L'estudi de les edicions antològiques comprèn tant les aparegudes abans de la guerra civil espanyola (1936-1939) com les que van aparèixer després. El conflicte bèl·lic i la situació de la postguerra van suposar un tall considerable en les edicions en català, la qual cosa explica per què van tardar a aparèixer noves edicions antològiques en llengua catalana després de la guerra.

Finalment, per tal d'oferir una visió esquemàtica i de conjunt del contingut d'aquestes edicions antològiques, s'inclou en annex, al final d'aquest article, una taula que conté les traduccions catalanes publicades en les antologies estudiades. Per a l'organització de la informació s'ha pres com a base l'estudi de les rondalles dels Grimm, *Handbuch zu den »Kinder- und Hausmärchen« der Brüder Grimm* (Uther 2008), referit a les 200 rondalles i les 10 llegendes infantils fixades en l'edició gran (Grosse Ausgabe), publicada el 1857, que és la setena i la considerada com la definitiva,<sup>6</sup> més les rondalles que procedeixen d'edicions anteriors i que van ser suprimides en l'edició de 1857.<sup>7</sup>

### 3. Les traduccions a la premsa periòdica

Les primeres mostres de traduccions de rondalles dels Grimm al català les trobem a la premsa publicada a Mallorca i a Catalunya durant el segle XIX. Així, el 31 de gener de 1876 es publica a la revista mallorquina *Museo Balear de Historia y Literatura, Ciencias y Artes*<sup>8</sup> la rondalla «Sa llebra y s'erissó (Des

6. L'edició gran (Grosse Ausgabe) va quedar fixada el 1857, després que els Grimm realitzessin una revisió més o menys intensa de cadascun dels textos i que suprimissin una quarantena de rondalles respecte a les edicions anteriors. El corpus, format per 200 rondalles i 10 llegendes, va acompanyat d'uns textos introductoris, pròleg, notes i observacions. En canvi, l'edició petita (Kleine Ausgabe), que data del 1825, està formada per una antologia d'una cinquantena de rondalles i no inclou les notes. Josep M. Pujol (2010: 12-13) ha fet notar que aquesta edició petita, adreçada a un públic infantil, va tenir molta difusió fora d'Alemanya i és la que més va contribuir a popularitzar les rondalles dels Grimm.

7. Per a una altra edició crítica de referència, vegeu Uther (1996). Sobre el corpus complet de les rondalles publicades pels Grimm, vegeu l'estudi imprescindible de Zipes (2007).

8. M. O. B. «Sa llebra y s'erissó (Des germans Grimm)». *Museo Balear de Historia y Literatura, Ciencias y Artes*, núm. 2 (31 de gener, 1876) 66-69.

germans Grimm)»,<sup>9</sup> signada per Mateu Obrador i Bennàssar.<sup>10</sup> Posteriorment, el mateix Obrador publica aquesta rondalla a la revista catalana *Lo Gay Saber*<sup>11</sup> i a les revistes mallorquines *L'Ignorància*<sup>12</sup> i *La Roqueta*.<sup>13</sup>

L'any 1887, com ha assenyalat Guiscafrè en el treball «Mateu Obrador, folklorista» (2012: 208), un autor amb el pseudònim Portopí<sup>14</sup> publica a *La Roqueta*<sup>15</sup> les rondalles «Es músichs sense instruments»,<sup>16</sup> i «Es cinch passatgés».<sup>17</sup> En aquesta mateixa revista,<sup>18</sup> sota el pseudònim Mariàngela, es publica el mateix 1887 «Es fus, s'aguya i sa llensadora (rondaya alemana)».<sup>19</sup> La rondalla es torna a publicar l'any 1891 amb el títol «El rey cerca novia» també a *La Roqueta*.<sup>20</sup> El 1888, Francesc de Sales Maspons i Labrós fa referència a la rondalla «Lo sastre valerós»<sup>21</sup> dels germans Grimm en la descripció d'una «Excursió col·lectiva á Gualba y al Gorch Negre» publicada al *Butlletí de la Associació d'Excursions Catalana*.<sup>22</sup> Un any després, el 1889, sota el pseudònim Pera, a la revista *La Tortuga*<sup>23</sup> es publica «Tres germans (de Grimm)».<sup>24</sup>

Finalment, ja en el segle XX, el 8 d'agost de 1906, la revista mallorquina *Mitjorn*<sup>25</sup> publica, sense indicació del nom de l'autor, «Els sis soldats de

---

9. «Der Hase und der Igel». ATU 275C.

10. Tal com diu Guiscafrè en el treball «Mateu Obrador, folklorista» (2012: 208), Obrador devia haver traduït la rondalla de l'alemany, amb molta fidelitat a l'original, tret de l'eliminació d'un petit paràgraf.

11. Matheu Obrador Ben-Assar. «Sa llebra y s'erissó. Des germans Grimm». *Lo Gay Saber* I, 2a època, núm. 22 (15 de novembre, 1878): 347-349.

12. M. O. B. «Sa llebra y s'erissó (Des germans Grimm)». *L'Ignorància*, núm. 51 (5 de juny, 1880): 1-2.

13. Aben-Assar. «Sa llebra y s'erissó (rondaya alemana)». *La Roqueta* I, núm. 12 (1887): 1-2.

14. D'acord amb Guiscafrè, les traduccions podrien ser d'Obrador, tot i que no tots els estudiosos li atribueixen aquest pseudònim.

15. Portopí. «Es músichs sense instruments. Rondaya alemana». *La Roqueta*, núm. 33 (13 d'agost, 1887): 2; Portopí. «Es cinch passatgés. Rondaya alemana empeltada en mallorquí». *La Roqueta*, núm. 36 (3 de setembre, 1887): 2.

16. «Die Bremer Stadtmusikanten». ATU 130.

17. «Das Lumpengesindel». ATU 210.

18. Mariàngela. «Es fus, s'aguya i sa llensadora (rondaya alemana)». *La Roqueta*, núm. 15 (9 d'abril, 1887): 2.

19. «Spindel, Weberschiffchen und Nadel». ATU 585.

20. E. V. A. «El rei cerca novia». *La Roqueta*, núm. 163 (6 de setembre, 1891): 1-2.

21. «Das tapfere Schneiderlein». ATU 1640+1051,1052+1060,1062+1115.

22. Francisco de S. Maspons i Labrós. «Secció d'excursions: Excursió col·lectiva á Gualba y al Gorch Negre [2 de desembre de 1882]». *Butlletí de la Associació d'Excursions Catalana* II, núm. 112-117 (gener-juny, 1888): 2-18. Aquest mateix treball va tenir el mateix any una publicació a part (Maspons 1888).

23. Pera. «Tres germans (de Grimm)». *La Tortuga* (23 de febrer, 1889): 3.

24. «Die drei Brüder». ATU 654.

25. s. n. «Rondalles del Nort: Els sis soldats de la fortuna». *Mitjorn* I, núm. 8 (agost, 1906): 235-240.

la fortuna».<sup>26</sup> Entre el 20 d'octubre i el 30 de novembre de 1927, una altra revista mallorquina, *Llevant*,<sup>27</sup> publica, en tres dels seus números i sense indicació de l'autor, «Rondayes populars: En Joanet de la Sort»,<sup>28</sup> amb una nota que indica que la rondalla és dels germans Grimm.

A Catalunya, les publicacions periòdiques adreçades a un públic infantil també contribueixen a divulgar traduccions catalanes de rondalles dels Grimm. Així, el 1905, a la revista *En Patufet*,<sup>29</sup> Aureli Capmany (sota el pseudònim de Patufet) publica «Les tres filadores. Rondalla popular Alemanya (sic)».<sup>30</sup> L'any 1914 també la revista *En Patufet*<sup>31</sup> publica «El temps de vida (Faula dels Germans Grimm)»<sup>32</sup> i «El gat i la rata en companyia (traducció alemanya dels Germans Grimm)»<sup>33</sup> que uns autors que no he pogut identificar signen amb les sigles B. G., el primer, i B. i C., el segon. L'any 1916, un autor que signa amb les sigles E. S. i Ll. publica a la mateixa revista<sup>34</sup> la rondalla «Els tres germans»<sup>35</sup> i el 1935 la rondalla hi torna a aparèixer,<sup>36</sup> ara sense indicació de l'autor i il·lustrada per Met.

Per la seva part, *La Rondalla del Dijous*,<sup>37</sup> que l'editorial L'Avenç va començar a publicar amb una periodicitat setmanal l'any 1909 sota la direcció de l'escriptor Josep Massó i Ventós, va incloure en el número 15 de la col·lecció:<sup>38</sup> «L'Aigua de la Vida»<sup>39</sup> i «Rumpelstilzchen»,<sup>40</sup> i en el número

---

26. «Sechse kommen durch die ganze Welt». ATU 513A.

27. s. n. «Rondayes populars: En Joanet de la Sort». *Llevant* 11, núm. 407 (20 d'octubre, 1927): 1-2; núm. 408 (31 d'octubre, 1927): 2; núm. 411 (30 de novembre, 1927): 2.

28. «Hans im Glück». ATU 1415.

29. En Patufet. «Les tres filadores. Rondalla popular Almeyana (sic)». *En Patufet* 2, núm. 101 (9 de desembre, 1905): 762-763.

30. «Die drei Spinnerinnen». ATU 501.

31. B. G. «El temps de vida (Faula dels Germans Grimm)». *En Patufet* 11, núm. 566 (14 de novembre, 1914): 730-732; B. i C. «El gat i la rata en companyia (traducció alemanya dels Germans Grimm)». *En Patufet* 11, núm. 564 (31 d'octubre, 1914): 696-697.

32. «Die Lebenszeit». ATU 173.

33. «Katze und Maus in Gesellschaft». ATU 15.

34. E. S. i Ll. «Els tres germans». *En Patufet* 13, núm. 652 (8 juliol, 1916): 549-550.

35. «Die drei Brüder». ATU 654.

36. Grimm. «Els tres germans». *En Patufet* 32, núm. 1647 (26 d'octubre, 1935): 1352-1353.

37. En aquesta primera època, la col·lecció va publicar 51 números, els dotze primers dels quals han estat reproduïts en facsímil per l'editorial Olañeta (1982). Els anys 1924-1925, l'Editorial Catalana va reprendre'n la publicació, que va ser dirigida pel folklorista Valeri Serra i Boldú. En aquesta segona època se'n van publicar 19 números. *La Rondalla del Dijous* va treure, per tant, un total de 70 números.

38. s. n. «L'Aigua de la Vida». *La Rondalla del Dijous. L'Aigua de la Vida / Rumpelstilzchen. Per Grimm*, núm. 15: 226-235; s. n. «Rumpelstilzchen». *La Rondalla del Dijous. L'Aigua de la Vida / Rumpelstilzchen. Per Grimm*, núm. 15: 235-239.

39. «Das Wasser des Lebens». ATU 551.

40. «Rumpelstilzchen». ATU 500.

25:<sup>41</sup> «El príncep Granota»<sup>42</sup> i «En Joan i l'Agneta» (imatge 1).<sup>43</sup> La traducció de les rondalles cal atribuir-la amb tota probabilitat a Josep Massó i Ventós, tot i que només consta aquesta autoria al final de la rondalla «En Joan i l'Agneta»,<sup>44</sup> mentre que l'il·lustrador va ser P. Grot Johann (dada que apareix en la portada del número 15 de la col·lecció).

Aquestes traduccions catalanes aparegudes a la premsa són un reflex de l'interès mostrat per part d'alguns literats i folkloristes catalans cap a la divulgació de les rondalles provinents de la col·lecció dels germans Grimm. Ara bé, tot i la importància d'aquestes mostres de rondalles aparegudes a la premsa, el pas quantitatiu més significatiu pel que fa a la difusió de les rondalles dels Grimm ve de la mà de les edicions antològiques.

## 4. Les edicions antològiques

### 4.1 Les edicions de Carles Riba

La primera edició antològica de les rondalles dels Grimm en català va ser la realitzada per Carles Riba, que va traduir un total de 46 rondalles directament de l'alemany i les va publicar en dos volums els anys 1919 i 1921 amb el títol, fidel a l'original alemany, *Contes d'infants i de la llar* (imatge 2). Els volums contenen 19 rondalles, el primer, i 27, el segon, i no tenen il·lustracions.

Com ha assenyalat Emili Samper en el seu estudi «Carles Riba i les traduccions de les rondalles dels germans Grimm» (en premsa), Riba va traduir les rondalles com un treball de joventut (amb només 25 anys) a partir de les rondalles contingudes en l'edició gran (Grosse Ausgabe) dels *Kinder- und Hausmärchen* dels Grimm. L'encàrrec li va venir de Josep Carner, director de l'Editorial Catalana entre els anys 1918 i 1921, que li va demanar de traduir una selecció de les rondalles dels Grimm per a la col·lecció Biblioteca Literària.<sup>45</sup> Samper també assenjala que, d'acord amb els ideals del noucentisme, amb aquesta col·lecció, Carner pretenia posar a disposició dels lectors obres literàries catalanes i universals i alhora transmetre uns valors morals i pedagògics, cosa que les rondalles de

---

41. s. n. «El príncep Granota». *La Rondalla del Dijous. El príncep Granota / En Joan i l'Agneta. Per Grimm*, núm. 25 [s. d.]: 386-391; J. Massó Ventós. «En Joan i l'Agneta». *La Rondalla del Dijous. El príncep Granota / En Joan i l'Agneta. Per Grimm*, núm. 25 [s. d.]: 391-400.

42. «Der Froschkönig oder der eiserne Heinrich». ATU 440.

43. «Hänsel und Gretel». ATU 327A.

44. L'escriptor Josep Massó i Ventós (Barcelona 1891-1931) també va traduir rondalles de Hans Christian Andersen, que van ser publicades a la Biblioteca Popular de L'Avenç l'any 1907. Els títols d'aquestes rondalles són: «Les cigonyes», «La venedoreta de mistos», «La princesa i el pèsol», «Història d'una mare», «El vell Acluca-ulls», «El company de camí» (Massó 1907).

45. En aquesta mateixa col·lecció, Serra i Boldú va publicar l'any 1922 el llibre *Aplec de rondalles: nova recopilació de rondalles populars catalanes*.

Grimm satisfien a la perfecció.<sup>46</sup> Els anys de publicació d'aquesta primera antologia de rondalles s'emmarquen en el període de la Mancomunitat (1914-1923), en què, com ha escrit Elisabet Abeyà (2007: 247), hi va haver molt d'interès a difondre llibres de lectura en català en escoles i en biblioteques i en què es va crear, per exemple, la Xarxa de Biblioteques Populares.

L'any 1935, Carles Riba va fer una nova selecció de 30 rondalles per al llibre *Rondalles de Grimm* (imatge 3), publicat per l'Editorial Joventut, amb il·lustracions del dibuixant anglès Arthur Rackham (1867-1939), en el qual repeteix 10 rondalles aparegudes en l'antologia anterior i en tradueix 20 de noves. La publicació d'aquest llibre s'emmarca en la important activitat editorial que va tenir lloc durant la Segona República (1931-1939), en què van aparèixer excel·lents llibres de lectura en català, entre els quals traduccions de rondalles d'autors clàssics europeus com les de Grimm, realitzades per Carles Riba, o les *Rondalles d'Andersen* (1933), a càrrec de Josep Carner i Marià Manent, amb il·lustracions també d'Arthur Rackham, per a la mateixa editorial. El llibre de Riba ha conegut diverses reedicions (la novena el 1999), que contenen només 28 rondalles, ja que hi manquen «El jueu dins la bardissa» i «El rei Barba-de-griva».

L'edició més recent de les rondalles de Grimm traduïdes per Riba és la de la col·lecció Moby Dick d'Ediciones Juan Granica, formada per dos volums publicats el 1986 i el 1988 respectivament.<sup>47</sup> Aquesta edició, il·lustrada per Marina Casassas i Riba, conté 36 rondalles, 13 de les quals estan contingudes en el primer volum titulat *Ton i Guida i altres contes* i 23 en el segon, que du per títol *El sastrinyol valent i altres contes*. El volum primer conté una presentació sobre la vida i l'obra rondallística dels germans Grimm i sobre el traductor de les rondalles, Carles Riba, a càrrec de l'editor dels volums, Lluís Busquets i Grabulosa. De manera complementària, el volum segon inclou una introducció dedicada a la rondalla, en tant que gènere del folklore, de Jordi Ainaud i Escudero. Els dos volums contenen notes a peu de pàgina que expliquen el lèxic que avui dia pot resultar una mica difícil d'entendre i unes propostes de treball sobre les rondalles. Es tracta, per tant, d'una edició pensada amb una clara finalitat didàctica. En paraules de l'editor (vol. II, p. 12), el llibre no inclou, expressament, les rondalles més conegudes per tothom com «La cendrosa» o «Blancaneu».

Tenint en compte el conjunt de les edicions descrites, es pot dir que el corpus de rondalles traduït per Riba està format per 66 relats, cosa que correspon a prop d'una tercera part del total de les rondalles publicades pels germans Grimm en l'edició gran (Grosse Ausgabe) dels *Kinder- und Hausmärchen*, fixada el 1857.

46. Un any abans, el 1918, Carner, amb el pseudònim de Joan d'Albafior, va publicar a l'Editorial Catalana el llibre *Contes*, de Hans Christian Andersen, il·lustrat per Pere Torné Esquius.

47. Per a més detalls sobre aquestes edicions i sobre la tasca de traducció duta a terme per Carles Riba, vegeu el treball d'Emili Samper «Carles Riba i les traduccions de les rondalles dels germans Grimm» (en premsa).



## 4.2 Els Contes d'Ahir i d'Avui

Als inicis dels anys trenta del segle XX, Valeri Serra i Boldú va dirigir la col·lecció Contes d'Ahir i d'Avui per encàrrec de l'Editorial Mentora (imatge 4). En la portada dels deu primers volums de la col·lecció, publicats l'any 1931 amb il·lustracions de Jesús Sánchez Tena, s'indica que són adaptacions de rondalles dels germans Grimm realitzades pel mateix Serra i Boldú. Tanmateix, només els vuit primers volums i la primera rondalla del novè, «Els prínceps encantats» (una versió amb adaptació molt lliure de l'original alemany «Die sechs Schwäne»), són realment dels Grimm. Així, per exemple, les rondalles atribuïdes als Grimm: «La princesa del pèsol»<sup>48</sup> (vol. IX, núm. 2); «La vestidura invisible de l'Emperador»<sup>49</sup> (vol. X, núm. 2), i «Joan Soc»<sup>50</sup> (vol. X, núm. 3) són de Hans Christian Andersen. L'error en l'atribució de l'autoria d'aquestes rondalles podria venir del fet que els volums següents als dedicats als Grimm van incloure rondalles d'Andersen adaptades també per Serra i Boldú i amb il·lustracions de J. Sánchez Tena. Concretament, així s'indica en els volums XI i XII, que juntament amb els deu anteriors es venien agrupats en una mateixa capsa.

Tots els volums dedicats als Grimm contenen dues o tres rondalles, de manera que el total de versions adaptades per Serra i Boldú és de 23. A més, cadascun dels volums conté una breu presentació dels autors (sempre la mateixa) i del seu llibre de rondalles *Kinder- und Haus Märchen*, que Serra i Boldú tradueix amb el títol de *Rondalles infantils de la vora del foc*. El volum I conté un Pòrtic, sense signar, però que cal atribuir al director de la col·lecció, Serra i Boldú. En aquest Pòrtic, Serra i Boldú expressa el parentiu d'aquestes versions dels Grimm amb altres de catalanes i diu:

a les rondalles d'avui els trobem un parentiu directe amb les rondalles pretèrites, per bé que cada país hi hagi estampat els trets de nacionalitat, emmotllant-les amb modalitats característiques pròpies del país on es troben vivents.

D'aquesta col·lecció són bona prova del que diem: Mariagneta i la marastra vanitosa, El sastre valent, Ninureta, L'escolà sense por, L'ós i els cabridets, etc., versions un xic distintes de les rondalles de Grimm, de variants de les quals no fóra gens difícil fer-ne una antologia nostrada amb elements, episodis i presentació ben catalanes, car quelcom hi ha en l'arranjament de totes elles.

Serra i Boldú adapta de manera molt lliure el títol i el text d'algunes de les rondalles de Grimm, possiblement per acostar-les a les versions orals catalanes que ell devia conèixer, tal com posa en evidència el fragment anterior procedent del Pòrtic. Així s'entén, per exemple, l'ús de títols

48. ATU 704, Princess on the Pea.

49. ATU 1620, The Emperor's New Clothes.

50. ATU 853, The Hero Catches the Princess with Her Own Words.

com «Mariagneta» i «Ninureta» en lloc de «Blancaneu» i «Repunxó», uns noms, aquests darrers, que havien estat utilitzats per Riba en un exercici de fidelitat a l'original alemany.

Pel que fa al contingut d'aquesta petita antologia elaborada per Serra i Boldú, cal remarcar el fet que s'hi incorporen algunes de les rondalles que amb els anys s'han popularitzat més, com són: «El llop i els cabridets»,<sup>51</sup> «Caputxeta vermella»<sup>52</sup> i «Els músics de Brema»,<sup>53</sup> unes rondalles que no havien estat traduïdes per Riba en l'edició de 1919-1921.

L'aportació de Serra i Boldú a l'ampliació del corpus de rondalles de Grimm publicades en català, que no havien estat traduïdes anteriorment, és de deu. Cal tenir en compte, però, que dues d'aquestes deu rondalles van ser seleccionades i traduïdes per Riba a partir de l'original alemany per a l'edició de 1935 amb els títols d'«El llop i els set cabrits»<sup>54</sup> i «Conte d'un que se n'anà pel món per aprendre de tremolar»<sup>55</sup> [ATU 326].

### 4.3 L'edició de *Beatrice Nyffenegger*

Les conseqüències de la guerra civil espanyola i la llarga postguerra, amb la prohibició de publicar llibres en català, van afectar també les edicions de llibres de rondalles, que no van assolir una certa normalitat fins a la recuperació de la democràcia, de les institucions catalanes i de l'escola en català a finals dels anys setanta i inicis dels vuitanta del segle XX.

No és estrany, per tant, que la primera edició antològica de rondalles de Grimm, després de la guerra civil, aparegui a la dècada dels vuitanta. Es tracta del llibre *Contes* dels germans Grimm publicat en dos volums els anys 1985 i 1987 per les Publicacions de l'Abadia de Montserrat (PAM) dins de la col·lecció La Xarxa (números 81 i 85) (imatge 5). L'antologia està formada per 32 rondalles, 15 de les quals es van publicar en el primer volum i 17 en el segon. La traducció va anar a càrrec de la traductora suïssa Beatrice Nyffenegger i les il·lustracions van ser realitzades per Montserrat Ginesta.

El primer volum conté un pròleg de la traductora en el qual s'adreça al públic lector amb les paraules següents:

Segurament que molts de vosaltres ja coneixeu contes dels germans Grimm. N'hi ha que són molt coneguts, com ara «La caputxeta vermella», «El llop i les set cabretes», «Hansel i Gretel», «El sastre valent» i molts d'altres.

51. «Der Wolf und die sieben jungen Geißlein» ATU 123.

52. «Rotkäppchen» ATU 333.

53. «Die Bremen Stadtmusikanten» ATU 130.

54. «Der Wolf und die sieben jungen Geißlein» ATU 123.

55. «Märchen von einem, der auszag, das Fürchten zu lernen» ATU 326.

Els contes que trobareu en aquest llibre també són dels germans Grimm. Però pensem que fins ara no han estat traduïts al català [p. 5].

L'autora, per tant, explica el criteri que ha seguit per a la selecció de les rondalles, un criteri consistent a incloure les que presenten arguments menys coneguts. A continuació, en el mateix pròleg, l'autora traça una breu panoràmica de la vida i l'obra dels Grimm; explica on van recollir les rondalles; quines van ser les dates de publicació dels volums; quina finalitat persequien amb la compilació dels relats; qui van ser els principals narradors, etc.

La voluntat de la traductora és, per tant, donar a conèixer la figura i l'obra dels Grimm i divulgar noves rondalles de la seva col·lecció que no havien estat encara traduïdes al català. I així, efectivament, podem veure que no selecciona rondalles com «La caputxeta vermella», «El llop i les set cabretes», «Hansel i Gretel», «El sastre valent», ni tampoc «La Cendrosa» o «Blancaneu», que ja havien estat traduïdes anteriorment. Tot i això, l'autora no posa a disposició del lector un corpus de traduccions completament nou, ja que de les rondalles que tria per al seu recull, 19 ja havien estat traduïdes prèviament. Per tant, les noves rondalles que ens ofereix aquest recull respecte als anteriors és de 13, és a dir, pràcticament una tercera part del corpus seleccionat per l'autora.

#### 4.4 Les edicions d'Albert Jané

L'escriptor català Albert Jané és autor de la traducció de moltes rondalles de Grimm al català.<sup>56</sup> A part de les edicions individuals (llibres amb una sola rondalla) que va fer, com ara *Els tres llenguatges*, de Jacob i Wilhelm Grimm (1985), Jané publica l'any 1990 l'antologia titulada *35 contes de Grimm*, a l'editorial Barcanova, dins la col·lecció Nausica de clàssics infantils i juvenils (imatge 6). L'edició conté unes il·lustracions realitzades per autors alemanys del segle XIX, la qual cosa dóna al recull una major proximitat a la cultura d'origen dels relats.

El llibre conté un corpus de 35 rondalles seguit d'un apèndix de María Antonia Seijo Castroviejo, que correspon a la traducció de l'«Apèndice» que l'autora va fer per al llibre *Cuentos de niños y del hogar*, publicat en tres volums per l'editorial Anaya l'any 1985 i del qual va ser també la traductora. Aquest llibre és una edició completa en castellà de les rondalles dels Grimm. Tal com s'indica a la pàgina de crèdits, l'obra «es traducció directa e íntegra de la séptima edición completa de los *Cuentos de niños y del hogar*, Berlín, 1857» i conté els següents textos que precedeixen el corpus de

56. Albert Jané ha rebut diversos premis en reconeixement a la seva tasca d'escriptor, entre els quals el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes (2003). Sobre la seva obra d'escriptor i de traductor, vegeu, per exemple, la pàgina de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana <<http://www.escriptors.cat/autors/janea/obra.php>>.

rondalles: «Los hermanos Grimm (recuerdos de Herman Grimm)», «Dedicatoria. A la señora Bettine von Arnim» de Wilhelm Grimm i «Prólogo» (que inclou els de les edicions de 1819, 1837, 1840, 1843, 1850 i 1857).<sup>57</sup>

L'antologia catalana ha tingut en compte aquesta edició completa en castellà i inclou, com s'ha dit, la traducció de l'apèndix elaborat per Maria Antonia Seijo Castroviejo.<sup>58</sup> Aquest apèndix exposa el context historico-cultural de l'època en què van viure els germans Grimm, aporta dades biogràfiques i de l'obra dels Grimm i, finalment, explica com van sorgir els *Contes d'infants i de la llar* i quines són les seves característiques. Així mateix, les il·lustracions es corresponen, gairebé totalment, amb les de l'edició en castellà de referència i la bibliografia sobre l'obra dels Grimm també.<sup>59</sup>

El llibre *35 contes de Grimm*, amb traducció d'Albert Jané, aporta 12 noves rondalles que no havien estat traduïdes en les antologies anteriors.

L'any 2007, l'editorial Combel va publicar el llibre *Les millors rondalles dels germans Grimm*, amb traducció d'Albert Jané i il·lustracions de Joma. Aquest llibre inclou 20 rondalles, 17 de les quals havien estat publicades amb el mateix títol en l'antologia anterior de Jané, mentre que tres rondalles són noves traduccions. Per tant, el total de noves rondalles traduïdes per Jané respecte a les antologies anteriors és de 15.

#### 4.5 L'edició d'Anna Gasol

El 1998, l'editorial Galàxia Gutenberg va publicar el llibre *Contes dels germans Grimm*, amb traducció d'Anna Gasol Trullols i il·lustracions de Nikolaus Heidelberg, que és l'edició en català de l'original alemany *Märchen der Brüder Grimm*, publicat per l'editorial Beltz Verlag el 1995 (imatge 7). El llibre, editat en gran format, constitueix l'edició antològica en català més extensa de les que s'han analitzat en el present treball, ja que conté 101 rondalles. Tal com s'indica en el mateix llibre (p. 398), la tria de les rondalles l'ha feta l'il·lustrador Nikolaus Heidelberg, que ha pres com a base, majoritàriament, la segona edició, corregida i augmentada, de 1819, i en

---

57. La traductora i editora d'aquest llibre explica que l'única edició completa en castellà anterior a aquesta va ser publicada per l'editorial Labor l'any 1955, amb traducció de Francisco Payarols i amb pròleg i revisió d'Eduardo Valentí, tot i que procedent d'una edició encara no definitivament fixada pel que fa a l'ordre de les rondalles (vol. 3, p. 302, nota 3). Efectivament, es tracta del llibre *Cuentos completos*, publicat dins de la col·lecció *Lo que Tú Debes Leer* (a cura de Francisco Payarols, Eduardo Valentí Fiol i Ludwig Richter).

58. A l'apèndix de l'antologia catalana hi manquen, però, els apartats finals «Lengua y rasgos estilísticos» i «Las dificultades de una traducción» (vol. 3, p. 301).

59. La bibliografia de l'edició catalana, a la nota 3 (p. 254), reproduïx una errada que apareix a l'edició completa en castellà de les rondalles dels Grimm publicada per l'editorial Anaya el 1985, ja que atribueix a Carles Riba la primera traducció literal completa en català (1919-1921) de les rondalles dels Grimm, però, de fet, l'edició de Riba és una antologia.

part la tercera edició, de 1837, així com també les edicions de 1840, 1843 i 1850; a més, alguns dels textos s'han extret de la primera edició, de 1812.

El llibre fa constar, al final de cada rondalla, l'any d'edició. Inclou, també una notícia biogràfica on es parla de la vida i l'obra dels germans Grimm; unes «Notes de la traducció» on s'expliquen els criteris que la traductora ha seguit per a la tria dels títols; la bibliografia consultada, i un índex alfabètic de les rondalles, amb indicació de la pàgina on es troben.

L'edició d'Anna Gasol aporta un total de 41 rondalles que no apareixen en les antologies anteriorment analitzades, entre les quals 7 rondalles que no formen part de l'edició gran (Grosse Ausgabe) dels *Kinder- und Hausmärchen*, fixada el 1857. Aquestes 7 rondalles són: «L'estranya hospitalitat», «Joan Babau», «Barbablava», «Hurleburlebutz», «L'Okerlo», «Els animals fidels» i «Les gralles».

## 5. Discussió i comentaris

Durant el segle XIX, trobem un total de 5 rondalles diferents dels Grimm publicades en català a la premsa de Mallorca i de Catalunya:<sup>60</sup> «Sa llebra i s'erissó» (publicada a quatre revistes), «Es músichs sense instruments», «Es cinch passatgés», «Es fus, s'aguya i sa llensadora» (publicada també amb el títol «El rey cerca novia») i «Tres germans». Les revistes que publiquen aquestes rondalles són les mallorquines *Museo Balear de Historia y Literatura, Ciencias y Artes, L'Ignorància, La Roqueta* i *La Tortuga*, i la catalana *Lo Gai Saber*. D'aquestes revistes, la que més contribueix a difondre aquestes rondalles dels Grimm en català és *La Roqueta*, que hi publica cinc títols.

Durant el primer terç del segle XX, es publiquen en revistes de Mallorca i de Catalunya les deu rondalles següents: «Els sis soldats de la fortuna», «En Joanet de la Sort», «Les tres filadores», «El temps de vida», «El gat i la rata en companyia», «Els tres germans», «L'Aigua de la Vida», «Rumpelstilzchen», «El príncep Granota» i «En Joan i l'Agneteta». Les revistes que les inclouen són: *Mitjorn, Llevant, En Patufet* i *La Rondalla del dijous*. En aquest cas, les dues darreres són les que més contribueixen a divulgar les rondalles dels Grimm, ja que publiquen quatre rondalles cadascuna.

Les revistes de l'època tenen, doncs, un paper modest pel que fa a la difusió de l'obra rondallística dels Grimm en català, ja que el corpus de rondalles que posen a disposició del lector és petit.

Pel que fa a les traduccions de les rondalles dels Grimm contingudes en edicions antològiques, s'observa que la selecció realitzada pels diferents traductors i editors proporciona corpus complementaris que van

---

60. Aquestes dades referides a les publicacions periòdiques, que cal veure com una aportació parcial a la difusió que han tingut les rondalles dels Grimm publicades en català, augmentaran, sens dubte, a mesura que es vagin estudiant altres revistes no treballades fins ara en el projecte «Repertori Biobibliogràfic de la Literatura Popular Catalana».

sumant noves rondalles en els diferents reculls. D'acord amb les dades obtingudes fins ara, es poden aportar dades quantitatives que permeten valorar la incidència de les edicions estudiades pel que fa a la difusió de les rondalles dels Grimm en català. Així, el nombre total de rondalles diferents traduïdes al català en les set antologies estudiades és de 138. D'aquestes rondalles, 131 (un 62,3%) corresponen a rondalles incloses en l'edició gran (Grosse Ausgabe) dels *Kinder- und Hausmärchen*, publicada el 1857 i considerada la definitiva, mentre que les set restants corresponen a rondalles que van ser publicades en edicions anteriors.

Si bé aquestes dades ens permeten fer-nos una idea de l'abast que ha tingut la tasca dels traductors al català de les rondalles dels Grimm, cal tenir en compte que els percentatges augmenten si es tenen en compte, a més de les traduccions contingudes en antologies, les publicades en les revistes i en els llibres d'adaptacions per a infants. Per exemple, la rondalla «Sa llebra i s'erissó», publicada en diverses revistes del segle XIX, no ha estat localitzada en les antologies seleccionades per a aquest estudi. Així mateix, *El llibre dels contes dels Germans Grimm*, selecció i adaptació de Teresa Blanch i Anna Gasol (2002), conté quatre rondalles i una llegenda infantil que no apareixen en el corpus estudiat.<sup>61</sup> L'estudi del contingut que presenten aquestes antologies de rondalles adaptades i l'ampliació del nombre de revistes objecte d'un buidat sistemàtic permetran, sens dubte, augmentar el nombre de rondalles dels Grimm que han estat divulgades en català.

L'estudi de les edicions antològiques ha permès també establir les correspondències entre els títols en alemany i els que han estat traduïts al català. Fixar aquesta correspondència és important perquè permet identificar de seguida les rondalles i veure de quina manera s'incorporen a l'imaginari català. En aquest sentit, l'anàlisi del corpus seleccionat ha permès observar que hi ha diverses solucions alternatives en català per a una mateixa rondalla amb el títol en alemany establert pels Grimm. Aquesta varietat, si bé aporta una riquesa lèxica, té l'inconvenient de dificultar la identificació ràpida de les rondalles. Així per exemple, per a la rondalla «Rapunzel» (ATU 310), tenim les variants «Repunxó» i «Ninureta»; per a «Hänsel und Gretel» (ATU 327A), «Ton i Guida», «Janot i Guideta» i «Hansel i Gretel»; per a «Domröschen» (ATU 410), «Englantina» i «La bella dorment»; per a «Sneewittchen» (ATU 709), «Blancaneu» i «Mariagneta», etc.

Des d'una perspectiva diacrònica, s'observa que alguns traductors han consultat les solucions adoptades pels seus predecessors en l'establiment del títol de la rondalla i han triat la que els ha convençut més, tot i que en altres casos n'han adoptat una de pròpia. Així per exemple, Albert Jané

61. Les rondalles són: «El vell Sultà» (Der alte Sultan, ATU 101+103,104), «De com triar xicoteta» (Die Brautschau, ATU 1452), «El clau» (Der Nagel, ATU 2039+288B\*), «La bola de vidre» (Die Kristallkugel, ATU 552+518+302); i la llegenda infantil és: «La nena i l'àngel» (Der heilige Joseph im Walde, ATU 480).

opta per conservar el títol «Ninureta», triat per Serra i Boldú, en lloc del nom «Repunxó», que havia adoptat Riba; s'inclina per «Janot i Guideta», més fidel a l'original alemany, tot i que trenca amb la tradició del nom que Riba havia popularitzat, «Ton i Guida»; pren partida pel nom «El petit Polzet» en lloc d'«En Patufet», que havia utilitzat Serra i Boldú; opta per «La bella dorment», més fidel a l'original alemany que el nom «Englantina», que havia fet servir Riba; utilitza la forma lexicalitzada «Tota-mena-de-pells», també més fidel a l'original alemany, que l'opció que havia triat Riba: «Tothirsut», mot construït a partir de l'adjectiu «hirsut» que vol dir «cobert de pèls drets i rígids, gairebé punxents» (DIEC 2), i fa una proposta nova: «Saltacatrec» en lloc de «Rumpelstilzchen».

En les antologies publicades els darrers anys, s'observa una tendència a conservar els noms alemanys (adaptats ortogràficament al català) per als títols de rondalles molt populars, com ara «Hansel i Gretel», i també es mantenen els títols alemanys molt específics i difícils de traduir com «Rumpelstilzchen».

L'anàlisi del corpus publicat en les set edicions antològiques estudiades també aporta dades sobre la recurrència amb què han estat traduïdes les rondalles dels Grimm. En aquest sentit, s'observa que els corpus seleccionats pels editors i pels traductors són molt complementaris. Malgrat que hi ha rondalles molt populars com «El llop i els set cabridets» i «Hansel i Gretel», que apareixen en quatre de les edicions estudiades, i d'altres com «La Caputxeta Vermella» i «Els músics de Bremen», publicades en tres d'aquestes edicions, la majoria de rondalles es troba només en una o dues de les edicions objecte d'estudi.

## 6. Conclusions

L'estudi de les publicacions en català de les rondalles dels germans Grimm ha posat de manifest que la seva divulgació es va produir, a l'inici, a través de traduccions individuals publicades en revistes de finals del segle XIX i de principis del XX, entre les quals destaquen com a més productives, *La Roqueta*, *Patufet* i *La Rondalla del dijous*. Aquesta activitat es va veure, però, incrementada amb la publicació d'antologies.

Pel que fa a les edicions publicades en forma de llibre, tot i que fins ara no es disposa de cap edició completa de les rondalles de Grimm en català, hi ha diverses edicions antològiques en català que s'han publicat des de 1919 (any de l'aparició del primer volum dels *Contes d'infants i de la llar*, de Carles Riba) fins a l'actualitat. Una part d'aquestes edicions antològiques presenta el corpus de rondalles seleccionat acompanyat d'informació complementària com ara pròlegs, introduccions, bibliografia, etc., que serveix de presentació a l'obra rondallística dels Grimm i contribueix al seu coneixement i divulgació entre els lectors catalans.

Les set edicions antològiques estudiades posen a disposició dels lectors un total de 138 rondalles diferents publicades en català, 131 de les quals (un 62,3%) corresponen a rondalles contingudes en l'edició gran (Grosse Ausgabe) dels *Kinder- und Hausmärchen*, de 1857, considerada la definitiva, mentre que les altres set corresponen a rondalles que els Grimm havien publicat en edicions anteriors i que, després, van ser suprimides de l'edició definitiva.

Així mateix, l'establiment de les correspondències entre els títols en alemany de les rondalles i els traduïts al català ha posat de manifest quines han estat les diverses solucions adoptades pels traductors. Finalment, s'ha vist que el corpus total de relats és bastant complementari, ja que els traductors i els editors de les diverses publicacions antològiques han tingut interès a ampliar el repertori amb la divulgació de rondalles no traduïdes anteriorment.

En definitiva, el present estudi ha volgut contribuir a establir el corpus de rondalles dels Grimm traduïdes al català, un corpus que caldrà anar completant amb futurs treballs, sense oblidar, però, la importància que tindria poder disposar d'una traducció completa dels *Kinder- und Hausmärchen* per a un coneixement i divulgació millors d'aquesta important obra de la rondallística universal.



## 7. Bibliografia

- [AaTh] AARNE, Antti; Stith THOMPSON (1961): *The Types of the Folktale. A Classification and Bibliography*. Folklore Fellows' Communications 184. Helsinki: Suomalainen Tiedeakatemia.
- ABEYÀ, Elisabet (2007): «Les rondalles de paper». *Tradicionari. Enciclopèdia de la cultura popular de Catalunya*, vol. 7, p. 246-254.
- ANDERSEN, Christian (1933): *Rondalles d'Andersen*. Traduïdes per Josep Carner i Marià Manent, il·lustracions d'Arthur Rackham. Barcelona: Editorial Joventut.
- [ATU] UThER, Hans-Jörg (2004): *The Types of International Folktales. A Classification and Bibliography Based on the System of Antti Aarne and Stith Thompson*, 3 vols. Folklore Fellows Communications 284-286. Helsinki: Suomalainen Tiedeakatemia.
- BiblioFolk. Repertori Biobibliogràfic de la Literatura Popular Catalana*. Base de dades en línia <<http://bibliofolk.arxiudedefolklore.cat>> [data de consulta: agost 2012].
- [Blanch/Gasol] (2002): *El llibre dels contes dels Germans Grimm*. Selecció i adaptació de Teresa Blanch i Anna Gasol, il·lustracions de Jesús Gabán. Barcelona: Ediciones B.
- [Gasol] (1998): *Contes dels germans Grimm*. Traducció d'Anna Gasol Trullols, il·lustrats per Nikolaus Heidelbach. Barcelona: Galàxia Gutenberg, Cercle de Lectors.
- GRIMM, Jacob i Wilhelm (1985): *Els tres llenguatges*. Col·lecció Compare Gat. Versió catalana d'Albert Jané, il·lustrat per Ivan Chermayeff. Barcelona: Barcanova.
- (1995): *Märchen der Brüder Grimm*. Weinheim und Basel: Beltz Verlag.
- GUISCAFRÈ, Jaume (2008): *El rondallari Aguiló. Transcripció, catalogació i estudi introductori*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- (2012): «Mateu Obrador, folklorista». Dins Josep TEMPORAL i Lara VILLALBA (eds.): *La recerca folklòrica: persones i institucions*. Alacant: Institut Alacantí de Cultura Juan Gil-Albert / Arxiu de Tradicions de l'Alguer / Grup d'Estudis Etnopoètics, p. 205-216.
- [Jané] GRIMM, J. i W. (1990): *35 contes de Grimm*. Nausica. Clàssics Infants i Juvenils. Versió catalana d'Albert Jané. Apèndix de Maria Antonia Seijo Castroviejo. Barcelona: Barcanova.
- [Jané] (2007): *Les millors rondalles dels germans Grimm*. Traducció d'Albert Jané, il·lustracions de Joma. Barcelona: Editorial Combel.
- (1982): *La rondalla del dijous*. Palma: José J. de Olañeta.
- MASPONS I LABRÓS, Francesc de Sales (1888): *Excursió col·lectiva á Gualba y al Gorch Negre*. Barcelona: Estampa dels Successors de N. Ramirez y Ca.

- MASSÓ I VENTÓS, Josep (1907): *Andersen. Contes. Primera Sèrie*. Barcelona: Biblioteca Popular de L'Avenç.
- MILÀ I FONTANALS, Manuel (1853): *Observaciones sobre la poesía popular con muestras de romances catalanes inéditos*. Barcelona: Narciso Ramirez.
- [Nyffenegger] Germans GRIMM (1985): *Contes*, vol I. La Xarxa. Traducció de Beatrice Nyffenegger, il·lustracions de Montserrat Ginesta. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- [Nyffenegger] Germans GRIMM (1987): *Contes*, vol II. La Xarxa. Traducció de Beatrice Nyffenegger, il·lustracions de Montserrat Ginesta. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- PUJOL, Josep M. (1994): «Un episodi preliminar de la història de la rondallística catalana: Manuel Milà i Fontanals, 1853». Dins Magí SUNYER; Roser PUJADAS; Pere POY (eds.). *Literatura i identitats*. Valls: Cossetània, p. 59-79.
- (2010): «Francesc de S. Maspons i Labrós en la rondallística del seu temps». Dins Francesc de S. MASPONS I LABRÓS. *Lo rondallaire. Primera sèrie. Segona sèrie*. Valls: Cossetània, p. 7-52.
- [Riba] GRIMM, L. Jacob; G. Carles GRIMM [1919]: *Contes d'infants i de la llar*. Traducció de Carles Riba. Barcelona: Editorial Catalana, s. d.
- [Riba] GRIMM, L. Jacob; G. Carles GRIMM [1921]: *Contes d'infants i de la llar. Segona sèrie*. Traducció de Carles Riba. Barcelona: Editorial Catalana, s. d.
- [Riba] (1935): *Rondalles de Grimm*. Traduïdes per Carles Riba, il·lustrades per Arthur Rackham. Barcelona: Editorial Joventut.
- [Riba] GRIMM, Jacob i Wilhelm (1986): *Ton i Guida i altres contes*, vol. 1. Lectures Moby Dick 30. Versió de Carles Riba, il·lustracions de Marina Casassas. Barcelona: Ediciones Juan Granica.
- [Riba] GRIMM, Jacob i Wilhelm (1988): *El sastrinyol valent i altres contes*, vol. 2. Lectures Moby Dick 32. Versió de Carles Riba, il·lustracions de Marina Casassas. Barcelona: Ediciones Juan Granica.
- SAMPER, Emili: «Carles Riba i les traduccions de les rondalles dels germans Grimm» (en premsa).
- [Serra i Boldú] Germans GRIMM (1931): *Toni i Guideta. Blancaneu i Rosavera. Rumpelstilskin*, vol I. Contes d'Ahir i d'Avui. Adaptació de Valeri Serra i Boldú, il·lustracions de J. Sánchez Tena. Barcelona: Editorial Mentora.

- [Serra i Boldú] Germans GRIMM (1931): *Mariagneta. Falada o la mala criada i el bon cavall*, vol II. Contes d'Ahir i d'Avui. Adaptació de Valeri Serra i Boldú, il·lustracions de J. Sánchez Tena. Barcelona: Editorial Mentora.
- [Serra i Boldú] Germans GRIMM (1931): *El sastre valent. La Ventafocs o la sabateta d'or. Les tres filadores*, vol III. Contes d'Ahir i d'Avui. Adaptació de Valeri Serra i Boldú, il·lustracions de J. Sánchez Tena. Barcelona: Editorial Mentora.
- [Serra i Boldú] Germans GRIMM (1931): *Ninureta. L'escolà sense por. El reietó i l'ós*, vol IV. Contes d'Ahir i d'Avui. Adaptació de Valeri Serra i Boldú, il·lustracions de J. Sánchez Tena. Barcelona: Editorial Mentora.
- [Serra i Boldú] Germans GRIMM (1931): *La vella de les oques. El jueu ballarí*, vol V. Contes d'Ahir i d'Avui. Adaptació de Valeri Serra i Boldú, il·lustracions de J. Sánchez Tena. Barcelona: Editorial Mentora.
- [Serra i Boldú] Germans GRIMM (1931): *Els tres pèls del dimoni. En Patufet. El llop i els cabridets*, vol VI. Contes d'Ahir i d'Avui. Adaptació de Valeri Serra i Boldú, il·lustracions de J. Sánchez Tena. Barcelona: Editorial Mentora.
- [Serra i Boldú] Germans GRIMM (1931): *Caputxeta vermella. El rei de la muntanya d'or. Els sis que tot ho poden*, vol VII. Contes d'Ahir i d'Avui. Adaptació de Valeri Serra i Boldú, il·lustracions de J. Sánchez Tena. Barcelona: Editorial Mentora.
- [Serra i Boldú] Germans GRIMM (1931): *Els gnoms del tossal. La taula, el ruc i el bastó. Els músics de Brema*, vol VIII. Contes d'Ahir i d'Avui. Adaptació de Valeri Serra i Boldú, il·lustracions de J. Sánchez Tena. Barcelona: Editorial Mentora.
- [Serra i Boldú] Germans GRIMM (1931): *Els prínceps encantats. La princesa del pèsol*, vol IX. Contes d'Ahir i d'Avui. Adaptació de Valeri Serra i Boldú, il·lustracions de J. Sánchez Tena. Barcelona: Editorial Mentora. [La segona rondalla no és dels Grimm.]
- [Serra i Boldú] Germans GRIMM (1931): *Jepó i Jepet. La vestidura invisible de l'Emperador. Joan Soc*, vol X. Contes d'Ahir i d'Avui. Adaptació de Valeri Serra i Boldú, il·lustracions de J. Sánchez Tena. Barcelona: Editorial Mentora. [Les rondalles no són dels Grimm.]
- TRUEBA, Antonio de (1866): *Cuentos de varios colores*. Madrid: Imprenta del Centro General de Administración.
- [Uther] Brüder GRIMM (1996): *Kinder- und Hausmärchen*, 3 vols. [Edició crítica de Hans-Jörg Uther]. Die Märchen der Weltliteratur. München: Diederichs.
- UTHER, Hans-Jörg (2008): *Handbuch zu den »Kinder- und Hausmärchen« der Brüder Grimm*. Berlín: de Gruyter.

VIEDMA, José S. [1879]: «Al lector». *Cuentos escogidos de los hermanos Grimm*, traducidos del alemán por D. José S. Viedma. Madrid: Imprenta de Gaspar y Roig: v-vi.

[Zipes] Brothers GRIMM (2007): *The Complete Fairy Tales*. Translated, introduced and annotated by Jack Zipes, illustrated by Walter Crane. Londres: Vintage Books.

## Annex. Taula comparativa de les edicions antològiques

La taula que es presenta a continuació conté la següent informació sobre el contingut de les edicions utilitzades:

- (1) Número d'ordre de la rondalla segons consta a l'edició gran (Grosse Ausgabe [GA]) dels *Kinder- und Hausmärchen* corresponent a la publicada el 1857 i considerada la definitiva (al final s'inclouen les publicades en edicions anteriors i suprimides de l'edició definitiva).
- (2) Títol de la rondalla en alemany.
- (3) Títol de la rondalla en català, amb les variants donades pels diversos traductors.
- (4) Número de catalogació d'acord amb el sistema tipològic internacional Aarne/Thompson/Uther [ATU] tal com apareix a l'estudi de les rondalles dels Grimm realitzada per Hans-Jörg Uther (2008).
- (5) Traducció de Carles Riba per a l'Editorial Catalana [EC].
- (6) Adaptació de Valeri Serra i Boldú per a l'Editorial Mentora [EM].
- (7) Traducció de Carles Riba per a l'Editorial Joventut [EJ].
- (8) Traducció de Beatrice Nyffenegger per a les Publicacions de l'Abadia de Montserrat [PAM].
- (9) Traducció d'Albert Jané per a l'Editorial Barcanova [EB].
- (10) Traducció d'Anna Blanch per a l'editorial Galàxia Gutenberg [GG].
- (11) Traducció d'Albert Jané per a l'Editorial Combel [ECo].

Per a les diverses edicions s'ha donat el número del volum en xifres romanes i el número d'ordre de la rondalla dins del volum en xifres àrabis. Per a l'edició de Galàxia Gutenberg s'ha donat la paginació entre parèntesis al costat del número d'ordre de la rondalla ja que l'edició no disposa d'un índex que presenti les rondalles ordenades tal com apareixen al recull.

GA Märchen	Títol alemany	Títol català	ATU Uther 2008	Riba 1919-21 EC	Serra Boldú 1931 EM	Riba 1935 EJ	Nyffe-negger 1985 PAM	Jané 1990 EB	Blanch 1998 GG	Jané 2007 ECo
1	Der Froschkönig oder der eiserne Heinrich	La granota o Enric el Fidel (Jané, GG)	440					1	5 (26-29)	19
2	Katze und Maus in Gesellschaft	El gat i el ratolí (GG)	15						86 (325-326)	
3	Marienkind	L'infant de Maria (Riba, PAM)	710	II, 1			II, 8			
4	Märchen von einem, der auszog, das Fürchten zu lernen	Conte d'un que se'n anà pel món per aprendre de tremolar (Riba) L'escolà sense por (Serra Boldú) Conte del qui se'n va anar a aprendre què era la por (Jané) El conte del qui se'n va anar a aprendre què era la por (GG)	326		IV, 2	28		2	83 (312-320)	
5	Der Wolf und die sieben jungen Geißlein	El llop i els cabridets (Serra Boldú) El llop i els set cabrits (Riba, Jané, GG)	123		VI, 3	7		3	40 (161-163)	1
6	Der treue Johannes	El fidel Joan (Riba)	516	I, 1						
8	Der wunderliche Spielmann	El joglar singular (GG)	38, 151						90 (343-346)	
9	Die zwölf Brüder	Els dotze germans (Riba, PAM, GG)	451	II, 2			II, 15		89 (338-342)	
10	Das Lumpengesindel	La genteta (Riba) La purrialla (Jané)	210	I, 2				4		
11	Brüderchen und Schwesterchen	El germanet i la germaneta (PAM) Germanet i germaneta	450				I, 14	5		
12	Rapunzel	Repunxó (Riba, GG) Ninureta (Serra Boldú, Jané)	310	I, 3	IV, 1			6	41 (164-167)	2
13	Die drei Männlein im Walde	Els tres homenets del bosc (GG)	403						7 (31-37)	
14	Die drei Spinnerinnen	Les tres filadores (Serra Boldú, PAM)	501		III, 3		II, 1			
15	Hänsel und Gretel	Ton i Guida (Riba) Toni i Guideta (Serra Boldú) Janot i Guideta (Jané) Hänsel i Gretel (GG)	327A	I, 4	I, 1			7	71 (275-280)	3
16	Die drei Schlangenblätter	Les tres fulles de la serp (GG)	612						16 (65-68)	
17	Die weiße Schlange	La serp blanca (Riba, PAM, Jané, GG)	673+554			6	II, 7		15 (62-64)	16
18	Strohalm, Kohle und Bohne	El bri de palla, la brasa i la fava (Riba) Palla, carbó i mongeta (GG)	295	I, 6					70 (273-275)	
19	Von dem Fischer un syner Fru	El pescador i la seva dona (Jané, GG)	555					8	50 (199-205)	4
20	Das tapfere Schneiderlein	El sastrinyol valent (Riba) El sastre valent (Serra Boldú, Jané, GG)	1640+1051, 1052+1060, 1062+1115	I, 7	III, 1			9	9 (40-47)	5
21	Aschenputtel	La Cendrosa (Riba) La Ventafocs o la sabateta d'or (Serra Boldú) La Ventafocs (Jané, GG)	510A	I, 8	III, 2	5		10	52 (210-216)	6
23	Von dem Mäuschen, Vögelchen und der Bratwurst	El ratolí, l'ocellet i la salsitxa (Riba) El conte del ratolí, l'ocellet i la salsitxa (GG)	85	II, 3					77 (289)	

GA Märchen	Títol alemany	Títol català	ATU Uther 2008	Riba 1919-21 EC	Serra Boldú 1931 EM	Riba 1935 EJ	Nyffenegger 1985 PAM	Jané 1990 EB	Blanch 1998 GG	Jané 2007 ECo
24	Frau Holle	La senyora Holle o la donzella d'or i la donzella de pega (Jané) La senyora Holle (GG)	480					11	74 (287-289)	
25	Die sieben Raben	Els set corbs (Riba, PAM, GG)	451			25	II, 5		17 (69-71)	18
26	Rotkäppchen	Caputxeta vermella (Serra Boldú) La Caputxeta Vermella (Jané, GG)	333		VII, 1			12	100 (375-379)	7
27	Die Bremer Stadtmusikanten	Els músics de Brema (Serra Boldú) Els músics de Bremen (Jané, GG)	130		VIII, 3			13	76 (294-297)	8
28	Der singende Knochen	L'os cantaire (GG)	780						92 (349-350)	
29	Der Teufel mit den drei goldenen Haaren	Els tres pèls del diable (Serra Boldú) El dimoni dels tres cabells daurats (PAM) Els tres cabells d'or del diable (GG)	930+461		VI, 1		II, 13		48 (189-195)	
31	Das Mädchen ohne Hände	La noia sense mans (PAM)	706+930				I, 10			
32	Der gescheite Hans	El Jan eixerit (Riba, GG)	1685+1696			12			33 (131-134)	
33	Die drei Sprachen	Els tres llenguatges (Riba, Jané)	517, 725+671			13		14		
34	Die kluge Else	Elsa, la sensata (PAM) Elsa, la llesta (Jané) Elsa, l'entenimentada (GG)	1450+1383				II, 3	15	14 (59-62)	
35	Der Schneider im Himmel	El sastrinyol al cel (Riba)	800	I, 9						
36	Tischendeckdich, Goldesel und Knüppel aus dem Sack	La taula, el ruc i el bastó (Serra Boldú) La tauleta, l'ase i el bastó encantats (Jané, GG)	212+563		VIII, 2			16	23 (88-96)	11
37	Daumesdick	En Patufet (Serra Boldú, PAM, GG) El petit Polzet (Jané)	700		VI, 2		II, 6	17	51 (205-210)	20
38	Die Hochzeit der Frau Füchsin	El casament de la senyora Guilla (Riba)	65			26				
39	Die Wichtelmänner	Els follets i el sabater (Riba, Jané) Els petits gnoms 1. La història d'un sabater que va trobar la feina feta (GG)	Motius diversos			9			29 (1120-122)	17
40	Der Räuberbräutigam	El nuvi bandoler (PAM, GG)	955				II, 9		19 (74-77)	
41	Herr Korbes	El senyor Korbes (Jané, GG)	210					18	22 (86-87)	
43	Frau Trude	El plomall de foc (GG)	334						66 (262-263)	
44	Der Gevatter Tod	El fillol de la mort (Jané, GG)	332					19	44 (175-177)	
45	Daumerlings Wanderschaft	El Patufet, el fill del sastre (GG)	700						1 (7-10)	
46	Fitchers Vogel	L'ocell de l'alba (Jané, GG)	311					20	57 (229-231)	
49	Die sechs Schwäne	Els prínceps encantats (Serra Boldú) Els sis cignes (GG)	451		IX, 1				13 (55-58)	
50	Dornröschen	Englantina (Riba) La bella dorment (Jané, GG)	410			3		21	36 (146-149)	9
51	Fundevogel	Ocell Trobat (GG)	313						43 (172-174)	
52	König Drosselbart	El rei Barba-de-griva (Riba) El rei Barba de Griva (Jané, GG)	900			29		22	49 (195-199)	12

GA Märchen	Títol alemany	Títol català	ATU Uther 2008	Riba 1919-21 EC	Serra Boldú 1931 EM	Riba 1935 EJ	Nyffenegger 1985 PAM	Jané 1990 EB	Blanch 1998 GG	Jané 2007 ECo
53	Sneewittchen	Blancaneu (Riba, Jané, GG) Mariagneta (Serra Boldú)	709	I, 9	II, 1	1		23	87 (327-336)	13
54	Der Ranzen, das Hütlein und das Hörnlein	La motxilla, el barret i la trompeta (PAM)	569				I, 11			
55	Rumpelstilzchen	Rumpelstilzchen (Serra Boldú, GG) Saltacatreç (Jané)	500		I, 3			24	12 (51-54)	
56	Der Liebste Roland	En Roland, l'amant (PAM)	1119+313+407				II, 4			
57	Der goldene Vogel	L'ocell d'or (Riba)	550	I, 11						
58	Der Hund und der Sperling	El gos i el pardal (GG)	248, 223						38 (154-156)	
59	Der Frieder und das Katherlieschen	El Frederic i la Caterina (Riba)	1387+1541+1385*+1291+1653+1383+1791+1696	I, 12						
60	Die zwei Brüder	Els dos germans (Riba)	567+300+303	I, 13						
62	Die Bienenkönigin	La reina de les abelles (Riba, Jané)	554			8		25		10
63	Die drei Federn	Les tres plomes	402						28 (116-119)	
64	Die goldene Gans	L'oca d'or (Riba) L'oca daurada (PAM, GG)	571+513B	I, 14		20	II, 2		67 (264-267)	
65	Allerleirauh	Tothirsut (PAM) Tota-mena-de-pells (Jané, GG)	510B				I, 3	26	54 (219-223)	
67	Die zwölf Jäger	Els dotze caçadors	884+313						56 (226-228)	
69	Jorinde und Joringel	Jorinda i Jorindel (Riba) Na Jorinde i en Joringel (PAM) Jorinde i Joringel (GG)	405	I, 15			II, 11		53 (217-219)	
70	Die drei Glückskinder	Els tres minyons de sort (Riba) Els tres infants de la sort (PAM)	1650+1202+1281, 1651+1282	I, 16			I, 6			
71	Sechse kommen durch die ganze Welt	Sis que van per tot lo món (Riba) Els sis que tot ho poden (Serra Boldú) Sis que dominen el món (GG)	513A	I, 17	VII, 3				61 (246-250)	
72	Der Wolf und der Mensch	El llop i l'home (Riba)	157			10				
75	Der Fuchs und die Katze	La guineu i el gat (Riba)	105			14				
76	Die Nelke	El clavell (Riba, PAM)	652+407			2	II, 12			
77	Das kluge Gretel	La Guida eixerida (Riba, Jané) Gretel la llesta (GG)	1741			22		27	8 (37-39)	14
80	Von dem Tode des Hühnchens	La mort de la gallina (GG)	2021, 2021A						64 (257-259)	
81	Bruder Lustig	Germà Joliu (Riba) L'Alegre Germà (Jané)	785+753A+330	I, 18				28		



GA Märchen	Títol alemany	Títol català	ATU Uther 2008	Riba 1919-21 EC	Serra Boldú 1931 EM	Riba 1935 EJ	Nyffenegger 1985 PAM	Jané 1990 EB	Blanch 1998 GG	Jané 2007 ECo
83	Hans im Glück	En Joan de la sort (Riba) En Jan el de la Sort (Jané) En Jan, el de la sort (GG)	1415	II, 4				29	37 (149-153)	15
85	Die Goldkinder	Els infants daurats (PAM) Els infants d'or (GG)	303				II, 10		39 (157-161)	
88	Das singende springende Löweneckerchen	L'alosa que refila i s'enfila (Riba) L'orn que cantava i saltava (PAM) L'alosa de lleó cantadora i saltadora (Jané) L'alosa del lleó (GG)	425A			16	I, 12	30	97 (362-367)	
89	Die Gänsemagd	L'ocatera (Riba, Jané, GG) Falada o la mala criada i el bon cavall (Serra Boldú)	533	I, 19	II, 2	19		31	96 (356-362)	
90	Der junge Riese	El gegant jove (Riba, PAM, GG)	650A	II, 5			I, 15		59 (236-242)	
92	Der König vom goldenen Berge	El rei de la muntanya d'or (Riba, Serra Boldú) El rei de la muntanya daurada (GG)	400+810+518+974	II, 6	VII, 2	23			75 (290-294)	
93	Die Rabe	El corb					II, 16			
94	Die kluge Bauerntochter	La pageseta prudent (Riba) La camperola llesta (GG)	875	II, 7					30 (123-125)	
97	Das Wasser des Lebens	L'aigua de la vida (Riba, PAM, GG)	551	II, 8		21	I, 13		72 (281-285)	
98	Doktor Allwissend	El Doctor Tothosap (Riba, Jané, GG)	1641			24		32	95 (354-355)	
99	Der Geist im Glas	L'esperit dins del got (PAM) L'esperit de l'ampolla (GG)	331				I, 9		27 (112-116)	
100	Des Teufels russiger Bruder	El sutjós germà del diable (GG)	475						69 (270-273)	
102	Der Zaunkönig und der Bär	El reietó i l'ós (Riba, Serra Boldú, GG)	222	II, 9	IV, 3				6 (29-31)	
103	Der süsse Brei	Les farinetes (GG)	565						73 (286)	
105	Märchen von der Unke	El conte del gripau (GG)	285, 285A; 672B						47 (188)	
106	Der arme Müllerbursch und das Kätzchen	L'aprenent de moliner i la gateta (GG)	402						55 (223-226)	
108	Hans mein Igel	En Joan, eriçó meu (PAM) En Joan Eriçó (GG)	441				II, 14		82 (308-312)	
110	Der Jude im Dorn	El jueu ballarí (Serra Boldú) El jueu dins la bardissa (Riba)	592		V, 2	4				
111	Der gelernte Jäger	El mestre caçador (GG)	304						62 (250-254)	
112	Der Dreschflegel vom Himmel	La batolla del cel (Riba) Les batolles del cel (GG)	1960A+1960G+1174, 1889+1882	II, 10					79 (303)	
114	Vom klugen Schneiderlein	El sastrinyol eixerit (Riba)	850+1061+1159	II, 11						

GA Märchen	Títol alemany	Títol català	ATU Uther 2008	Riba 1919-21 EC	Serra Boldú 1931 EM	Riba 1935 EJ	Nyffenegger 1985 PAM	Jané 1990 EB	Blanch 1998 GG	Jané 2007 ECo
116	Das blaue Licht	La llum blava (Riba, PAM, GG)	562	II, 12		18	I, 8		65 (259-262)	
117	Das eigensinnige Kind	L'infant tossut (GG)	760**						84 (320-321)	
119	Die sieben Schwaben	Els set suabis	1321C+ 1231+ 1297*						25 (104-107)	
122	Der Krautesel	L'amanida (Riba)	567+566			27				
123	Die Alte im Wald	L'anciana del bosc (PAM) La vella del bosc (GG)	442				I, 2		80 (304-306)	
124	Die drei Brüder	Els tres germans (Riba)	654	II, 13						
125	Der Teufel und seine Grossmutter	El diable i la seva àvia (GG)	812						85 (322-325)	
127	Der Eisenofen	L'estufa de ferro (GG)	425, 425A						98 (367-372)	
129	Die vier kunstreichen Brüder	Els quatre germans destres (Riba, GG)	653			15			58 (231-235)	
130	Einäuglein, Zweiäuglein und Dreiäuglein	Un Ullet, Dos Ullets, Tres Ullets (GG)	511						24 (97-103)	
132	Der Fuchs und das Pferd	La guineu i el cavall (Riba)	47A			17				
133	Die zertanzten Schuhe	Les sabates balladores (Riba) Les sabates gastades de tant ballar (GG)	306	II, 14					68 (267-270)	
135	Die weisse und die schwarze Braut	La núvia blanca i la núvia negra (GG)	403						35 (142-145)	
136	Der Eisenhans	El Janferrís (Riba) En Joan de Ferro (GG)	314	II, 15		30			34 (135-142)	
142	Simeliberg	La muntanya Simeli (GG)	954						93 (350-352)	
145	Der undankbare Sohn	El fill ingrát	980D						4 (25)	
146	Die Rübe	El nap (Riba)	1689A+1535	II, 16		11				
151	Die drei Faulen	Els tres dropos (Riba)	1950	II, 17						
152	Das Hirtenbüblein	El pastoret (Jané)	922					33		
153	Die Sterntaler	Els tàlers dels estels (GG)	779H*						81 (306-307)	
161	Schneeweißchen und Rosenrot	Blancaneu i Rosavermella (Riba) Blancaneu i Rosavera (Serra Boldú) Blancaneu i Rosa-roja (Jané, GG)	426	II, 18	I, 2			34	3 (19-25)	
163	Der gläserne Sarg	El taüt de cristall (Riba)	552+410	II, 19			I, 5			
164	Der faule Heinz	Enric el gandul (GG)	1430, 1430A+ 288B*						18 (71-73)	

GA Märchen	Títol alemany	Títol català	ATU Uther 2008	Riba 1919-21 EC	Serra Boldú 1931 EM	Riba 1935 EJ	Nyffe-negger 1985 PAM	Jané 1990 EB	Blanch 1998 GG	Jané 2007 ECo
166	Der starke Hans	En Joan de la força (Riba) En Joan valent (GG)	650A+ 301	II, 20					21 (80-86)	
169	Das Waldhaus	La casa del bosc (GG)	431						42 (167-172)	
171	Der Zaunkönig	El rei dels ocells (GG)	221A, B						99 (372-375)	
175	Der Mond	La lluna (Riba)	Motius diversos	II, 21						
176	Die Lebenszeit	Els anys de vida (Riba)	173	II, 22						
177	Die Boten des Todes	Els missatgers de la Mort (GG)	335						31 (126-128)	
179	Die Gänsehirtin am Brunnen	L'ocatera vora la font (Riba) La vella de les oques (Serra Boldú)	923	II, 23	V, 1					
181	Die Nixe im Teich	La goja de l'estany (Riba) L'ondina de l'estany (PAM) L'ondina del llac (GG)	316+313	II, 24			I, 1		26 (107-112)	
182	Die Geschenke des kleinen Volkes	Els gnoms del tossal (Serra Boldú) Els regals dels nans (GG)	503		VIII, 1				63 (255-257)	
183	El gegant i el sastre	Der Riese und der Schneider (GG)	1049+1053 +1051						20 (77-80)	
185	Der arme Junge im Grab	El noi pobre en el sepulcre (PAM)	1408C+ 1296B+1313				I, 7			
188	Spindel, Weberschiffchen un Nadel	Fus, llançadora i agulla (GG)	585						10 (47-49)	
189	Der Bauer und der Teufel	El pagès i el diable (GG)	1030						88 (336-337)	
191	Das Meerhäschen	La llebreta de mar (Riba) El conillet de mar (PAM)	329	II, 25			I, 4			
192	Der Meisterdieb	El mestre lladre (Jané, GG)	1525A+ 1740+ 1737					35	45 (178-184)	
193	Der Trommler	El timbaler (GG)	400+518+ 313						2 (10-18)	
195	Der Grabhügel	La tomba (Riba)	815+1130	II, 26						
200	Der goldene Schlüssel	La clau daurada (GG)	2260						101 (378)	

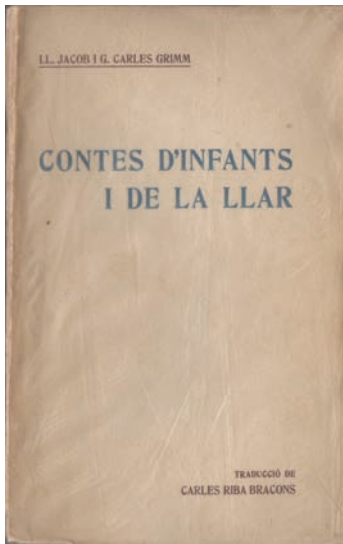
  

GA Kinder-legenden	Títol alemany	Títol català	ATU Uther 2008	Riba 1919-21 EC	Serra Boldú 1931 EM	Riba 1935 EJ	Nyffe-negger 1985 PAM	Jané 1990 EB	Blanch 1998 GG	Jané 2007 ECo
6	Die drei grünen Zweige [KL-Kinderlegenden]	Els tres tanys verds (Riba)	756A	II, 27						

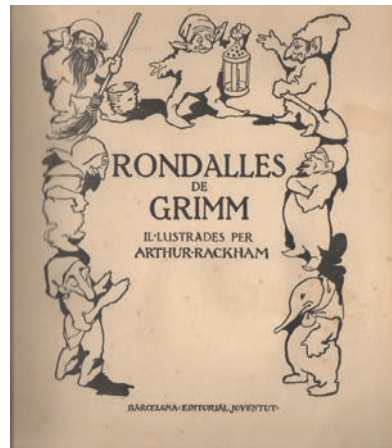
Märchen	Títol alemany Rondalles no incloses a l'edició gran (Grosse Ausgabe)	Títol català	ATU Uther 2008	Riba 1919-21 EC	Serra Boldú 1931 EM	Riba 1935 EJ	Nyffe- negger 1985 PAM	Jané 1990 EB	Blanch 1998 GG	Jané 2007 ECo
43a	Die wunderliche Gasterei [nº 43 (1819)]	L'estranya hospitalitat (GG)	334						94 (353-354)	
54a	Hans Dumm [nº 54 (1812)]	Joan Babau (GG)	675						11 (49-50)	
62a	Blaubart [nº 62 (1812)]	Barbablava (GG)	312						60 (242-245)	
66a	Hurleburlebutz [nº 66 (1812)]	Hurleburlebutz (GG)	425A						46 (185-188)	
70a	Der Okerlo [nº 70 (1812)]	L'Okerlo (GG)	327B+313						32 (128-130)	
104a	Die treuen Tiere [nº 104 (1819)]	Els animals fidels (GG)	554+560						78 (299-302)	
107a	Die Krähen [nº 107 (1819)]	Les gralles (GG)	613						91 (346-347)	



Imatge 1: *La Rondalla del dijous* núm. 25 (1909).



Imatge 2: *Contes d'infants i de la llar*. Traducció de Carles Riba. Barcelona: Editorial Catalana, s. d., [1919].

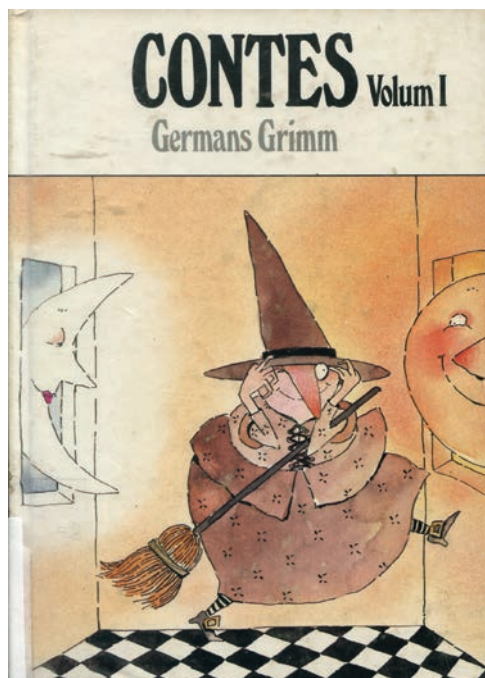


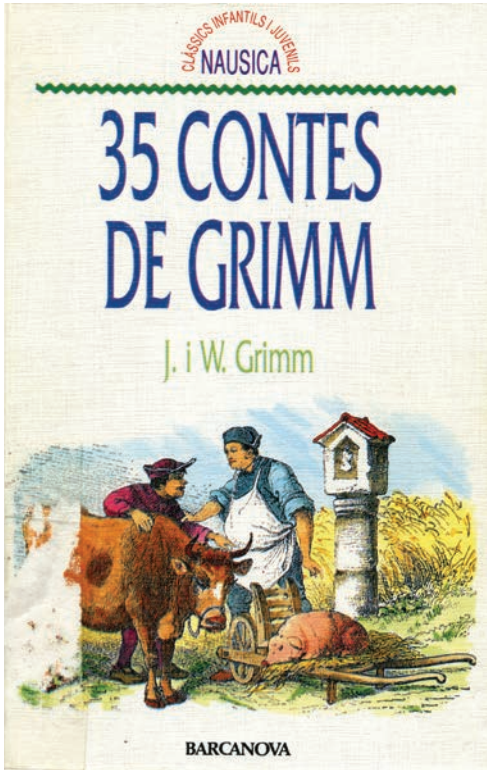
Imatge 3: *Rondalles de Grimm*. Traduïdes per Carles Riba, il·lustrades per Arthur Rackham. Barcelona: Editorial Joventut, 1935.



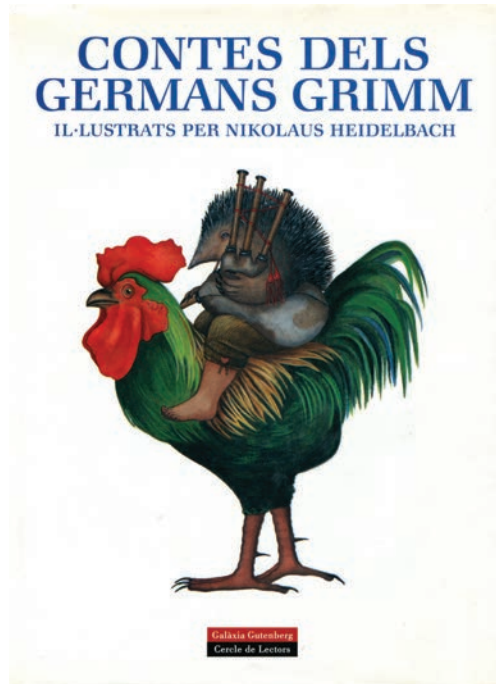
Imatge 4: *Caputxeta vermella. El rei de la muntanya d'or. Els sis que tot ho poden*, vol. VII. Contes d'Ahir i d'Avui. Adaptació de Valeri Serra i Boldú, il·lustracions de J. Sánchez Tena. Barcelona: Editorial Mentora, 1931.

Imatge 5: *Contes*, vol I. La Xarxa. Traducció de Beatrice Nyffenegger, il·lustracions de Montserrat Ginesta. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1985.





Imatge 6: *35 contes de Grimm*. Nausica. Clàssics Infantils i Juvenils. Versió catalana d'Albert Jané. Apèndix de Maria Antonia Seijo Castroviejo. Barcelona: Barcanova, 1990.



Imatge 7: *Contes dels germans Grimm*. Traducció d'Anna Gasol Trullols, il·lustrats per Nikolaus Heidelbach, Barcelona: Galàxia Gutenberg, Cercle de Lectors, 1998.